

LO Stat

Prinsipp- og handlingsprogram

Grunnlag for debatt og innsending av forslag

LO Stats representantskap 2024

LO Stats representantskap i 2021 vedtok at det skulle nedsettes en forberedende arbeidsgruppe som har som oppgave å gjennomgå og forberede forslag til nytt prinsipp- og handlingsprogram i forkant av representantskapet i 2024. Arbeidsgruppens forslag skal sendes ut som grunnlag for debatt og innsending av forslag til representantskapsmøte i 2024.

Arbeidsgruppen har bestått av:

Dag-Einar Sivertsen, Fellesforbundet

Ellen Dalen, NTL

Sven Morten Voldsrud, Fagforbundet

Marit Selfors Isaksen, FO

Asle Aase, NFF

Henriette Jevnaker (leder), LO Stat

Vibecke Solhaug (sekretær), LO Stat

Arbeidsgruppa har hatt fem møter, hvorav tre har vært halvdagsmøter.

Arbeidsgruppas forslag er et kortere og mer spisset prinsipp- og handlingsprogram. Gjentakelser og arbeidsoppgaver som blir ivaretatt av andre enn LO Stat er tatt ut. Målsetningen har vært å videreføre grunnleggende verdier fra tidligere prinsipp- og handlingsprogram, men samtidig oppdatere innholdet sett i lys av utviklingen i samfunnet og LO Stats organisasjon.

Arbeidsgruppa er omforent om innholdet, med ett unntak: På linjene 156-162 er det to ulike forslag som angår opptjenings tid for å oppnå 66% pensjon. Det ene forslaget legger til grunn 30 års opptjenings tid, det andre legger til grunn normal yrkeskarriere.

Arbeidsgruppas forslag sendes med dette ut som grunnlag for debatt og innsending av forslag til LO Stats representantskap 2024.

1 **Innledning**

2 Fagbevegelsen har i over 100 år kjempet fram et fritt og demokratisk samfunn, der innbyggerne har
3 like muligheter. LO Stat har som hovedmål å styrke velferdsstaten gjennom en sterk offentlig sektor,
4 og et arbeidsliv basert på den norske modellen.

5
6 LO Stat viktigste oppgave er å forhandle lønn og arbeidsvilkår på vegne av forbundenes medlemmer i
7 staten og Spekter. LO Stat skal virke for medlemmenes faglige, sosiale og økonomiske
8 fellesinteresser.

9
10 LO Stat skal jobbe for et arbeidsliv som hindrer utstøting og fremmer inkludering i alle livets faser.
11 Arbeid for alle i faste, hele stillinger er et overordnet mål.

12
13 LO Stat skal, i samarbeid med forbundene og LO, jobbe for å sikre innflytelse og påvirkning bl.a.
14 gjennom tariff- og forvaltningspolitikk, opplæring, fagligpolitisk arbeid og høringsuttalelser.

15
16 LO Stat skal kontinuerlig utvikle et helhetlig opplæringstilbud i samarbeid med forbundene.
17 Opplæringen skal gjøre tillitsvalgte, på alle nivåer i organisasjonene, i stand til å utføre sine oppgaver
18 og ivareta medlemmenes interesser.

19 **Grønn omstilling**

20 Offentlig sektor, og virksomheter som leverer tjenester til offentlig sektor, har et særlig ansvar for å
21 gå i front for grønn omstilling, bærekraftig utvikling og må ta hensyn til klima, natur og miljø.

22
23
24 En satsing på å utvikle nye arbeidsplasser som tar i bruk ren energi vil være avgjørende for å skape et
25 nullutslippssamfunn. Offentlig sektor må stille strengere miljøkrav og følge opp disse både som
26 byggherrer, innkjøpere og ved anbud.

27 LO Stat forutsetter at det grønne skiftet skjer innenfor rammene av den norske modellen og
28 partssamarbeidet.

29 **Velferdsstaten og kollektive ordninger**

30 Velferdsstaten gir trygghet, likeverd og velferd for alle, uavhengig av økonomisk evne, kjønn, kulturell
31 bakgrunn, sosial status og bosted.

32
33 En offentlig sektor med tjenester av høy kvalitet som er tilgjengelig for alle, er en forutsetning for å
34 skape et velferdssamfunn for alle. LO Stat vil forsvare og videreutvikle kollektive, universelle
35 ordninger i offentlig regi. LO Stat vil motarbeide markedsstyring, konkurranseutsetting og
36 privatisering av offentlige tjenester.

37 Arbeid og ei lønn å leve av er nøkkelen til livsopphold og selvrealisering. De aller fleste av oss går
38 likevel gjennom livsfaser der vi er avhengige av ulike ytelser. Sikkerhetsnettet må utformes slik at det
39 gir tilstrekkelig livsvarig inntektssikring og smidighet mellom arbeid og ytelser.

40 **Medbestemmelse og bedriftsdemokrati**

41 Et arbeidsliv med høy organisasjonsgrad og koordinert lønnsdannelse er det viktigste premisset for
42 et samfunn preget av rettferdig fordeling, demokrati og økonomisk og politisk stabilitet.

43
44 Samarbeid mellom arbeidslivets parter og myndighetene er sentralt i den norske modellen. Like
45 viktig er samspillet mellom ledelsen og de ansatte ute i virksomhetene. Tillitsvalgtes
46 medbestemmelse og de ansattes aktive medvirkning og involvering bidrar til innovasjons- og
47 omstillingsevne. Høyt utdanningsnivå og selvstendige arbeidstakere med høy kompetanse er et
48 norsk konkurransefortrinn. Et arbeidsliv som verdsetter formell utdanning så vel som
49 realkompetanse stimulerer til utvikling og innovasjon.

50

51 Offentlig sektor skal være underlagt politisk styring med basis i faglighet og tillit. Kunnskapen de
52 ansatte besitter er offentlig sektors fremste ressurs. Brukernes behov og ansattes erfaringer må
53 være utgangspunktet for videreutvikling av tjenestene til innbyggerne og fornying av forvaltningen.
54 Det må satses på tillit til egne ansatte og bruk av deres faglige kunnskap som et alternativ til
55 markedsretting og kontrollregimer.
56
57 LO Stats skal arbeide for tillitsbasert styring og ledelse i alle deler og nivåer av offentlig sektor.
58
59 Ny teknologi kan bidra til å styrke kvaliteten på oppgavene og er et viktig redskap for fornying og
60 effektivisering. Digitaliseringen påvirker de ansattes arbeidshverdag og må underlegges
61 demokratiske prosesser. Tillitsvalgte er viktige bidragsyttere og skal involveres i utviklingsprosessen.
62 Teknologi som kan brukes til kontroll og overvåkning på arbeidsplassen, utfordrer personvernet. Ny
63 teknologi skal ikke brukes til å overvåke ansatte i strid med lov- og avtaleverk.
64
65 En forutsetning for trygg og vellykket omstilling er at arbeidstakerne sikres medbestemmelse
66 gjennom sine tillitsvalgte. Sentralisering og standardisering gjør at det er særlig viktig å styrke
67 medbestemmelsen i tiltak som er virksomhets- og sektorovergripende. Det er viktig at hovedavtalene
68 praktiseres aktivt av partene i arbeidslivet, og partene skal jevnlig evaluere om medbestemmelsen er
69 ivaretatt.
70 Arbeidstakerne er virksomhetens viktigste ressurs. I omstillingsprosesser må det tas spesielt hensyn
71 til den enkelte arbeidstakers alder, sosiale forhold og øvrige forutsetninger. LO Stat vil ikke akseptere
72 bruk av oppsigelser som virkemiddel i forbindelse med omstilling og effektivisering.
73
74 **Et trygt arbeidsliv**
75 LO Stat vil arbeide for å styrke arbeidstakernes rettigheter og forsterke innsatsen mot
76 arbeidslivskriminalitet, sosial dumping og løsere tilknytningsformer til arbeidslivet. I spørsmål om
77 oppgaver skal settes ut av virksomheten eller om det skal benyttes innleid arbeidskraft, er det
78 spesielt viktig å sikre reell medbestemmelse
79
80 Det offentlige må bruke innkjøpsmakten sin til å stille krav om lærlinger, faste ansettelse, fagkompetanse og ryddige lønns- og arbeidsvilkår.
81
82 LO Stat vil jobbe for at bruken av vikarer og konsulenter ikke skal fortrenge ordinære og faste
83 ansatte. LO Stat vil jobbe for at innleie fra bemanningsforetak begrenses. Forbud mot innleie må tas i
84 bruk i bransjer og områder der det er nødvendig. LO Stat skal styrke arbeidsfolks rettigheter og jobbe
85 for at stillingsvernet ikke svekkes. Målet er et trygt og godt arbeidsliv for alle.
86 De tillitsvalgte må sikres innsyn i lønns- og arbeidsforhold og arbeidsavtaler hos underleverandører,
87 også i forhold til anbuds- og kontraktstildelingsfasen, for å avdekke forsøk på sosial dumping. Det må
88 gjøres nødvendige endringer i lov og forskrifter om offentlige innkjøp, slik at de ansattes lønns-,
89 pensjons- og arbeidsvilkår er på nivå med tariffavtaler for bransjen.
90 Fast ansatte i heltidsstilling skal ikke erstattes med økt bruk av deltid og overtid. Når virksomheter i
91 staten og Spekter benytter seg av innleid arbeidskraft, krever LO Stat at det bare benyttes
92 virksomheter som har tariffavtale.
93 **Arbeidsmiljø**
94 LO Stat vil bidra til utviklingen av et mer inkluderende arbeidsliv for alle. LO Stat skal arbeide for
95 likeverd, mangfold og mot diskriminering.
96 LO Stat mener at arbeidstakere skal ha et trygt arbeidsmiljø uten vold eller trusler. Utsatte
97 arbeidstakere må sikres tilstrekkelig oppfølging. Bemanning må være riktig dimensjonert og
98 sammensatt slik at ingen føler utrygghet i arbeidssituasjonen.

99 LO Stat vil arbeide for å styrke, videreutvikle og fornye de rettigheter og plikter som over tid er
100 nedfelt i lov- og avtaleverk. Målet er å sikre at vernet om arbeidstakers helse, trygghet og velferd blir
101 ivaretatt i et arbeidsliv i stadig raskere endring, og hvor kravene til den enkelte arbeidstaker øker.

102 LO Stat vil ikke akseptere annet enn full lønn under sykdom. LO Stat skal arbeide for at sykepengene
103 skal forskutteres av arbeidsgiver.

104 Arbeidstakernes yringsfrihet må bli reell, slik at ansatte uten fare for sanksjoner kan ytre seg om
105 forhold på arbeidsplassen og faglige spørsmål som det er viktig for samfunnet å få kunnskap om.

106 Det må et krafttak til for å redusere utenforskapet, og gi alle som kan muligheten til å jobbe.

107 **Hovedavtalene**

108 Ansattes medvirkning og organisasjonenes medbestemmelse er viktige grunnprinsipper i
109 hovedavtalene. Hovedavtalene er et grunnleggende ledd i demokratisering av arbeidslivet.
110

111 Det er viktig at de ansatte har medvirkning på forhold som påvirker deres arbeidshverdag, og at de
112 sikres medbestemmelse gjennom sine tillitsvalgte. Forhandlingsretten må styrkes.

113 Hovedavtalene i staten og Spekter bygger på den forutsetning at de ansatte gjennom sin erfaring og
114 innsikt er viktige bidragsytere for utvikling av virksomhetene når det gjelder økonomi, trygge og gode
115 arbeidsforhold, bærekraftig utvikling og resultatoppnåelse til beste for både virksomhet og ansatte.
116

117 **Tariffpolitikk**

118 LO Stats tariffpolitikk er forankret i forbundenes og LOs vedtatte politikk.
119

120 Tariffpolitikkenes kjerneoppgave er å sikre medlemmenes andel av verdiskapingen i form av økt
121 kjøpekraft, rettferdig fordeling og sosiale forbedringer. Tariffsystemene er først og fremst et
122 virkemiddel for fordeling av verdiskapingen, ikke et belønningssystem for enkeltindivider.
123

124 Lønnsutviklingen sikres best gjennom sentrale forhandlinger. Treffsikkerheten på virkemidler og
125 tiltak for likelønn og lavlønn må bedres. For å best sikre en fordelingsmessig effekt av
126 tariffoppgjørene må hoveddelen av lønnstilleggene tas ut som generelle tillegg av en felles
127 lønnsmasse. Det skal være like lønnsbetingelser for ansatte med likeverdige arbeidsoppgaver.

128 Kvinner har ofte dårligere uttelling lønnsmessig enn menn for likt og likeverdig arbeid, derfor må
129 likelønnskampen stå sentralt.

130 LO Stat vil jobbe for at staten får likelydende tariffavtaler der dette kan sikres innenfor rammen av LO
131 Stats tariffpolitiske prinsipper.
132

133 LO Stat vil i Spekter jobbe for å sikre like lønns- og arbeidsvilkår for ansatte i samme og
134 sammenliknbar virksomhet, der dette kan sikres innenfor rammen av LO Stats tariffpolitiske
135 prinsipper.
136

137 **Arbeidstid**

138 Normalarbeidsdagen må forsvares. Mange ansatte opplever uklare skillelinjer mellom arbeid og
139 fritid, enten det er i form av ubetalt arbeidstid mellom ulike oppdrag, en normalarbeidsdag som
140 tøyes, stadig jakt etter større stilling eller en forventning om «alltid» å være tilgjengelig på e-post eller
141 mobil. Også, nye organisasjonsformer i arbeidslivet, ressursmangel, ny teknologi og politiske
142 beslutninger utfordrer normalarbeidsdagen, ansattes medvirkning og kan påvirke ansatte fysiske og
143 psykiske helse negativt.
144

145 LO Stat vil jobbe for en tariffestet og gradvis reduksjon i arbeidstiden med mål om 6 timers dag/30
146 timers uke med full lønnskompensasjon.

147

148 **Pensjon**
149 LO Stat vil at folketrygden skal være den sentrale bærebjelken i pensjonssystemet. Folketrygden skal
150 ivareta alle og bidra til å utjevne økonomiske forskjeller. LO Stat vil jobbe for at alle skal ha en
151 forutsigbar og god pensjon.
152
153 Pensjonsordningene må være livsvarige og kjønns- og aldersnøytrale både for opptjenings- og
154 utbetalingstiden. Det må etableres ordninger som gir reell mulighet for tidligpensjon.
155
156 Forslag 1:
157 LO Stat vil arbeide for at en også i fremtiden vil kunne få en samlet pensjon på minst 66% etter 30 års
158 opptjeningstid.
159
160 Forslag 2:
161 LO Stat vil arbeide for at en også i fremtiden vil kunne få en samlet pensjon på minst 66% etter
162 normal yrkeskarriere.
163
164 Etablering av brede, kollektive tariffestede pensjonsordninger i privat sektor er viktig for å få til gode
165 samlende løsninger med kjønnsnøytrale premier, opptjening fra første krone, livslang utbetaling og
166 overføring av pensjonsrettigheter på tvers av virksomheter.
167 For å sikre pensjonsordningene skal LO Stat fortsatt kreve at de tariffestes i Spektersektoren.
168 LO Stat skal arbeide for å utvide pensjonsgrunnlaget i Statens Pensjonskasse.
169 LO Stat skal arbeide for ordninger som gir full medregning av kvalifikasjonstid og refusjoner mellom
170 offentlig og privat sektors AFP-ordninger.
171 Uføre må fullt ut skjermes for levealdersjusteringen. Uføre må sikres opptjening fram til 67
172 år/normert pensjonsalder.
173 Beregningsgrunnlaget for uførepensjon i tjenstepensjonsordninger må inkluderes i
174 beregningsgrunnlaget for ytelser fra Folketrygden, slik at uførefella fjernes.
175 Ordninger med særalderspensjon må bestå og ytelsene må gi tilstrekkelige nivåer på den livsvarige
176 pensjonen. Avkortingsreglene bør ikke være så strenge at det begrenser muligheten til å motvirke
177 inntektsfallet mellom lønn og pensjon. Eventuelle endringer i hvem som skal ha særaldersgrenser og
178 hva særaldersgrensene skal være, må baseres på endringer i stillingsinnhold og ny viten om
179 stillingenes spesielle krav og belastninger.
180 **Etter- og videreutdanning**
181 LO Stat jobber for en styrking av arbeidet med opplæring og etter- og videreutdanning i staten og
182 Spekter, for både ansatte og ledere.
183 Etter- og videreutdanning er en viktig forutsetning for utvikling og fornyelse av arbeidslivet.
184 Personalpolitikken må derfor utformes slik at den stimulerer tilsatte til å benytte rettigheter i
185 forbindelse med etter- og videreutdanning
186 **Arbeidsplassen**
187 Den fysiske arbeidsplassutformingen må ivareta de ansattes helse og velferd.
188
189 Arbeidsgiver må sørge for egnede arbeidslokaler og nødvendig utstyr til sine ansatte. Forskriften om
190 arealnorm i statlige bygg må oppheves og fagforeningene må ha utvidet forhandlingsrett knyttet til
191 arbeidsplassutforming og arealendring.
192

193 Utviklingen av informasjonsteknologi og framveksten av nye samarbeids- og ledelsesformer, har gjort
194 det mulig å organisere en rekke oppgaver som fjernarbeid. LO Stat mener at slike arbeidsformer skal
195 være frivillige og reguleres ved kollektive avtaler. Kostnader til utstyr, drift og abonnemeter skal
196 dekkes av arbeidsgiver.

197 Alternative arbeidsformer skal ikke gå på bekostning av arbeidstakernes kollektive rettigheter, fysiske
198 og psykososiale arbeidsmiljø, behovet for faglig utvikling eller forsikringer mot yrkesskade.
199

200 Statlige arbeidsplasser må opprettholdes og utvikles over hele landet. LO Stat mener flytting av
201 etablerte arbeidsplasser og virksomheter må unngås. Om en virksomhet flytter arbeidsoppgaver til
202 andre steder i landet, skal de ansatte gis mulighet til å arbeide med relevante arbeidsoppgaver på sitt
203 nåværende arbeidssted.

Møllergata 10, 0179 Oslo
www.lostat.no